

Défense et Sécurité nationale: Le Livre blanc, préfacé par Nicolas Sarkozy.
Paris: Odile Jacob, 2008, 355 s. ISBN 978-2-7381-2185-1

Nicolas Sarkozy se do svého úřadu pustil velmi vehementně. Ve Francii se můžeme dokonce setkat s termínem „hyperprezidenství“. Ten má popisovat skutečnost, že se současný prezident Francouzské republiky snaží být (alespoň mediálně) přítomen u všeho, co se na politické scéně děje. Jedním z průvodních projevů tohoto pojetí výkonu prezidentské funkce je zřejmě i *Bílá kniha* francouzské bezpečnostní politiky, která vyšla v roce 2008 a která byla sepsána právě na Sarkozyho popud. Vzhledem k tomu, že obecným účelem „bílých knih“ bývá podání souhrnného přehledu problematiky v té které oblasti a nastínění řešení, většinou vyhovujícího politice „zadavatele“ publikace, není žádným překvapením, že i Nicolas Sarkozy se do této praxe zapojil. Ke „své“ bílé knize ostatně sám napsal předmluvu, která má osvětlit důvody, jež ho k této objednávce vedly, a která je vlastně čistě politickým prohlášením o prezidentově zodpovědnosti za bezpečnostní politiku. Na druhou stranu je nutné podotknout, že poslední francouzská bílá kniha týkající se bezpečnosti vyšla před čtrnácti lety, což vzhledem k postavení bezpečnostní tematiky v současném politickém diskurzu samozřejmě může fungovat jako uvěřitelné zdůvodnění opakování podobného projektu.

Právě proto, že politický podtext může být a bývá v bílých knih velmi markantní, je pro jejich legitimizaci zcela zásadní, aby autorský tým byl tvořen z větší části odborníky. Ani v tomto případě tomu nebylo jinak. Vedoucím komise pro vypracování této bílé knihy byl jmenován známý bezpečnostní expert Jean-Claude Mallet, který se této problematice věnuje od počátku 90. let. Působil např. v *Conseil de sécurité intérieure*, dnes přejmenovaném na *Conseil de défense et de sécurité nationale*, (Rada pro národní obranu a bezpečnost) a až do roku 2004 pracoval přímo pro francouzské premiéry jako poradce pro národně bezpečnostní oblast v *Secrétariat général de la défense et de la sécurité nationale* (Sekretariát pro národní obranu a bezpečnost). Pod jeho vedením se na přípravě této publikace sešli politici a vysocí státní úředníci z ministerstev obrany, vnitra či zahraničí (mjezo jinými i Benoît d'Aboville, bývalý francouzský velvyslanec při NATO a v České republice), armádní činitelé i „nepolitictí“ odborníci jako Thierry de Montbrial, zakladatel a předseda *l'Institut français des relations internationales* (období českého Ústavu mezinárodních vztahů).

Východím konstatováním publikace je pozorování, že Francie ucelenou bezpečnostní politikou v současnosti vlastně nemá, což v úvodu explicitně postuluje sám prezident Nicolas Sarkozy (s. 9). Nakolik může ovšem právě recenzovaná kniha přispět ke změně daného stavu, je sporné. Je totiž určena širokému publiku, které informuje o možných bezpečnostních hrozbách, připravenosti Francie těmto problémům čelit a naznačuje velice široce definované ideje pro možná řešení. Bezpečnostní politika v podání autorů zahrnuje opravdu velmi rozsáhlou skupinu témat: prostor je věnován možnosti použití jaderných zbraní, taktickým konvenčním silám, pozemní armádě, vojenskému letectvu, námořnictvu. Nechybí ani problematika terorismu, zásobování civilního obyvatelstva, rozbor infrastruktury, satelitní sítě, ochrana kybernetických sítí, podpůrné bezpečnostní složky. Dočteme se zde i o světové ekonomice, globalizaci, ekologii a možnosti zvládnání přírodních katastrof a jakýchkoli jiných nepředvídaných událostí.

Takovýto široký tematický záběr vyžaduje dobrou strukturu knihy, aby se čtenář zcela neztratil. V tomto ohledu je třeba říci, že redakční tým odvedl dobrou práci. Kniha je přehledně a logicky rozdělena do čtyř částí, které odpovídají hlavním strategickým cílům. Dle názvů částí se jedná o nástin nové bezpečnostní strategie, zhodnocení možností Francie zasahovat v globálním světě, evropskou dimenzi francouzské zahraniční politiky a otázku reformy armády a jiných bezpečnostních složek. Ta se jeví jako obzvláště důležitá, neboť již ve svém úvodu Nicolas Sarkozy přiznává, že dříve nastartovaná reforma „*Armée 2015*“ se dnes zdá jako nedostatečně odpovídající na současné výzvy. Ostatně akcent na nutnost reformy, přerozdělení kompetencí či novou strukturu politického rozhodování prostupuje téměř celou knihou, až se může zdát, že veškerá stará organizační struktura je neuvěřitelně nemoderní a zastaralá.

Kniha reflektuje určité bezpečnostní trendy, které Francie nemůže pominout. Na jisté výzvy reaguje překvapivě realisticky. Jde například o početní stav francouzských ozbrojených složek a obecné cíle francouzské bezpečnostní politiky. Pomineme-li evropskou a NATO dimenzi vojenské politiky, pak je nepochybně hlavní oblastí francouzské přítomnosti Afrika. To zcela odpovídá nejdůležitější geopolitické oblasti, tak jak ji autoři *Bílé knihy* vymezují, tedy pásu od Atlantického oceánu u evropských břehů po Africký roh s prodlouženými bezpečnostními zónami směrem k Indii a Madagaskaru (Ns. 77). V této souvislosti *Bílá kniha* konstatuje, že početní stav francouzských bezpečnostních složek v tomto regionu od 80. let neustále klesá, a hlavně realisticky přiznává, že klesat nadále bude. Autoři z toho vyvozují, že Francii v budoucnu čeká nevyhnutelně proces výběru preferovaných zájmů. Ačkoli se celou knihou táhne nepřítli dobře skrývaná nit francouzské „hrdosti“, je třeba uznat, že k zřejmě nezvratnému dlouhodobému vývoji (totiž stagnaci), zejména co se početních stavů týče, se autoři staví čelem.

Na druhou stranu v některých otázkách jsou autoři skoupi na slovo. Mezi základní pilíře francouzské bezpečnosti od 60. let zcela neoddiskutovatelně patří *force de frappe*, tedy jaderná síla. V *Bílé knize* se o této problematice ovšem mluví překvapivě pouze na čtyřech stranách. Žádná strategická koncepce se zde neřeší a v příslušné kapitole je kladen hlavní důraz na vcelku logickou nutnost technického obnovování zejména ponorek schopných nést jaderné hlavice, neboť ty mají zaručit možnost odvetného útoku. O financování těchto plánů zde (stejně jako v jiných kapitolách) kniha příznačně mlčí.

Snad největší důraz v celkové bezpečnostní strategii je v *Bílé knize* příznačně kladen na zapojení Francie do světových politických struktur. Explicitně se zde hovoří o tom, že Francie postupuje vždy v souladu s Radou bezpečnosti OSN a že postoj této organizace je pro vstup Francie do jakéhokoli konfliktu určující (s. 114). V souladu s realistickou dimenzí vojenské politiky se však na straně 200 můžeme dočíst, že jedna z možností, na kterou se francouzské ozbrojené síly musejí připravit, je „středně velká operace vedená vlastními silami, například evakuace francouzských občanů z nepřátelského prostředí, či protipatření jako reakce na pří-
mou akci proti našim zájmům“. Ony zájmy samozřejmě nejsou blíže specifikovány, a malá zadní vrátka pro výklad oněch zájmů i rozsah protipatření tak zůstávají nezamčena.

Jestliže OSN, resp. Rada bezpečnosti, představuje dle autorů *Bílé knihy* pro Francii stěžejní orgán pro případný vstup do ozbrojeného konfliktu, pak Evropskou unii tito chápají

jako velice aktivního hráče na poli světové bezpečnostní politiky a velice rádi by jí viděli (místy máme dojem, že už ji tak dokonce vidí) v roli opravdu účinného aktéra i v operacích, kde je zapotřebí použít *hard power*. Jakou důležitost tomuto tématu autoři přikládají, dobře ilustruje i fakt, že této evropské dimenzi je věnována celá jedna kapitola (s. 88–98). Ihned za ní ovšem následuje další významná kapitola, zvláště aktuální v době, kdy kniha vyšla. Její název – „Transatlantická obnova“ (s. 99–112) – dává tušit poměrně vstřícný tón vůči NATO a částečně i vůči USA, se kterými např. Jacques Chirac rozhodně nadstandardní vztahy neudržel (v tomto ohledu ovšem nevybočoval z prezidentského mainstreamu Páté republiky). Kapitola se vskutku téměř výhradně věnuje NATO a vztahu Francie k této organizaci. Ačkoli se úplný návrat Francie do struktur nezmiňuje explicitně, tón je přinejmenším velmi vlídný a v některých pasážích se dokonce může zdát, jako by tento text měl Francouzům pomalu začít vysvětlovat, proč znovu vstoupit do ozbrojených struktur Severoatlantické organizace. „Vývoj Aliance a francouzská angažovanost v nových aliančních misích jsou vhodným důvodem vybízejícím k přezkoumání projevu [koncepte velikosti *grandeur* z dob generála de Gaulla] po čtyřiceti letech“ (s. 108). Přestože se Spojeným státům v této analýze nevěnuje příliš mnoho prostoru, několik zmínek zde vyznívá rozhodně pozitivně: „Cílem je vybudování obnoveného strategického partnerství mezi USA a Evropou“ (s. 102).

Celkově se tedy jedná o silně politický dokument, který z perspektivy francouzských bezpečnostních elit reflektuje určité nepominutelné trendy ve vývoji světové bezpečnosti. Kniha je určena široké veřejnosti a spíše než odpovědět na nejpálčivější problémy má pravděpodobně za úkol posloužit jako odrazový můstek pro širší diskuzi nad určitými zjetými koleji francouzského vnímání bezpečnosti, respektive orientovat tuto diskuzi směrem, v jakém zadavatel tuší „správné“ řešení. Na závěr je třeba zmínit, že přes zřejmě dobrou vůli zatraktivnit a oživit publikaci zařazením barevných grafů, jejich grafické zpracování dopadlo katastrofálně: čtenář je tak bohužel odsouzen k marným pokusům o rozlišení různých odstínů šedé barvy a celá myšlenka na větší přehlednost tak rázem dostává poněkud groteskní nádech.

Štěpán Lopuchovský

Marc Drögemöller, *Zwei Schwestern in Europa; Deutsche und niederländische Sozialdemokratie 1945–1990*. Berlin: vorwärts/buch, 2008, 385 s. ISBN 978-3-86602-139-6

Drögemöllerova monografie se věnuje vztahům mezi německou a nizozemskou sociální demokracií v letech 1945–1990, jejím cílem je odpovědět na poměrně široké spektrum otázek, které se váží k zahraniční a bezpečnostní politice obou levicových stran v době studené války. Autor se zaměřuje na vývoj jejich programů a vliv „národních“ témat na jednání těchto politických subjektů. Hledá příklady jejich vzájemného ovlivňování a případné dopady na nizozemsko-německé vztahy. Zvláště, pokud sociální demokraté v obou zemích měli vládní